

Zavarovalno pravo

Tretja, spremenjena in dopolnjena izdaja

Marko Pavliha

Jernej Veberič • Dejan Srše • Milan Gobec

LEXPERA®

ZALOŽBA

Ljubljana 2021

Tretji izdaji na pot

Ideja o knjigi o zavarovalnem pravu se mi je utrnila leta 1997, ko sem na povabilo mag. Jurija Goriška, direktorja Urada Republike Slovenije za zavarovalni nadzor (poznejše Agencije za zavarovalni nadzor), in prof. dr. Dušana Mramorja z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani prevzel predmet zavarovalno pravo na novem specialističnem in magistrskem študiju zavarovalnih financ in aktuarstva. Predvsem za študente sem napisal učbenik *Zavarovalno pravo*, ki je izšel pri Gospodarskem vestniku (GV Založbi) leta 2000. Na dinamično romanje ga je s prijaznim predgovorom pospremil prof. dr. Šime Ivanjko, eden vodilnih strokovnjakov in pionirjev zavarovalnega prava na območju nekdanje jugoslovanske države in onkraj. Knjigo sem posvetil sodelavcema Slavku Flisu, nestorju slovenskega pozavarovanja, praktiku, plodovitemu piscu in predavatelju, ter Dušanu Čeču, dolgoletnemu predsedniku uprave Pozavarovalnice Save, d. d., ker sta mi nesebično na stežaj razmaknila duri v skrivnostni svet (po)zavarovalništva.

Učbenik je doživel velik odmev in odlične recenzije tako v domačem miljeju (na primer v časopisu *Finance* ter revijah *Pravna praksa* in *Davčno-finančna praksa*, v leksikonu *Pravo* itd.) kot tudi v tujini (na primer v revijah *Il diritto marittimo*, *Tijdschrift Vervoer & Recht*, *Pravo u gospodarstvu*, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, *Hrvatska pravna revija*, *Zbornik Pravnog fakulteta sveučilišta u Rijeci*, *Revija za pravo osiguranja*). Za nameček je na obraz narisal marsikateri nasmešek, ker so navihane ilustracije Aljane Primožič spominjale na resnične osebe iz naše zavarovalniške prakse, kar bi lahko šteli za dobro preventivo, saj je smeh pol zdravja.

Ker je pravo živ organizem, del kulture in družbenega dogajanja, ki se nenehno spreminja, prilagaja, dopolnjuje, razvija in včasih celo nazaduje ali mutira, je kmalu vzniknila potreba po drugi, spremenjeni in dopolnjeni izdaji, ki je izšla leta 2007 pri GV Založbi, napisala pa sva jo s Sergejem Simonitijem, nadarjenim

pravnikom in menedžerjem, ki si je izkušnje nabiral na vodstvenih položajih v (po)zavarovalništvu in Agenciji za zavarovalni nadzor. Osmo poglavje, o dodatnem pokojninskem zavarovanju, je prispevala pravnica doc. dr. Anja Strojnik Štampar, takrat direktorica pravnega oddelka Kapitalske družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Pri knjigi je bilo neprecenljivo tudi sodelovanje ekonomistke mag. Maje Krumberger in prevajalke Helene Krašovec.

Tudi druga izdaja je kmalu pošla in po štirinajstih letih je pred vami tretja, spremenjena in dopolnjena različica, pri kateri so mi tokrat izdatno pomagali trije vrli kolegi, prijatelji, prekaljeni praktiki in raziskovalci Jernej Veberič, mag. Dejan Srše in Milan Gobec.

Jernej Veberič je univerzitetni diplomirani pravnik s pravniškimi državnimi izpiti. Od leta 2003 je zaposlen v Zavarovalnici Triglav, d. d., sprva na strokovnih in pozneje na vodstvenih položajih v okviru vsebinskih področij zavarovalnega prava in preprečevanja prevar, poglobljeno pa se ukvarja z odškodninskimi pravom in zavarovanji odgovornosti. Pridobil je naziv predavatelja višje šole, s strokovnimi prispevki redno sodeluje na internih in eksternih izobraževalnih ter konferenčnih dogodkih, je mediator, član Društva mediatorjev Slovenije in Mediacijskega centra Slovenskega zavarovalnega združenja.

Mag. Dejan Srše je prav tako diplomiral na Pravni fakulteti v Ljubljani, magistriral s področja zavarovalnega prava in opravil pravniški državni izpit. Zaposlen je na Generali zavarovalnici, d. d., kjer vodi pravno službo. V dvajsetih letih dela v zavarovalništvu si je pridobil bogate izkušnje, zlasti na področju zavarovalnega prava in zavarovanja odškodninske odgovornosti. Je avtor mnogih strokovnih člankov in prispevkov na seminarjih in konferencah ter predavatelj na višjih šolah. V okviru Slovenskega zavarovalnega združenja je izpraševalec na preizkusih znanj, potrebnih za opravljanje poslov zavarovalnega zastopanja in posredovanja, ter tudi aktiven član posameznih delovnih teles.

Milan Gobec ni pravnik, temveč magister poslovnih ved, študiral je tudi na Fakulteti za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani. Poklicno pot je začel v Železniškem gradbenem podjetju, kjer je med drugim vodil oddelek za logistiko in vzdrževanje. Od leta 1998 je zaposlen v Zavarovalnici Triglav, d. d., kjer se je sprva ukvarjal s pomorskimi zavarovanji. Sodeloval je pri sestavi in prenovi zavarovalnih podlag, tudi za hčerinska podjetja v tujini, sprejemal rizike za pomorska zavarovanja (*underwriting*), izvajal ogleda večjih škod in sestavljal havarijska poročila. Je idejni oče in arhitekt več programskih orodij. Po centralizaciji Triglava je prevzel vodenje nabave, postavil temelje za centralizirano nabavo in uvedel tehnično-pravne normative za posamezna nabavna področja.

Vsem trem soavtorjem se toplo zahvaljujem za dragoceno pomoč. Spet se je potrdila resničnost pregovora, da več glav več ve, kadar je sodelovanje interdisciplinarno, pa je učinek še toliko večji, saj ima holistične razsežnosti.

Posebej hvaležen sem še **Margiti Selan Voglar**, direktorici transportnih zavarovanj pri Zavarovalnici Triglav, d. d., da je pozorno prebrala poglavji o pomorskih in letalskih zavarovanjih ter mi priporočila nekaj popravkov, dodatkov in izboljšav.

S hvaležnostjo bi želel omeniti tudi **Davidu Slugo**, perspektivnega mladega strokovnjaka za preprečevanje zavarovalniških prevar, ki nam je pomagal pri prevajanju povzetkov poglavij v angleščino.

Hvala vam, **Igor Debevc**, upokojeni sodelavec Zavarovalnice Triglav, da ste prispevali bisere iz svojega zgodovinskega arhiva.

To delo je rezultat stroke in prakse več (po)zavarovalnic: **Sava Re, Generali in Triglav**. Vsem se zahvaljujem za dovoljenje za objavo vaših poslovnih dokumentov. Naj bo to skromen prispevek v smeri, da s skupnim dobrim namenom ustvarimo (še) več.

Ne nazadnje se najlepše zahvaljujem(o) profesorjema dr. Mihi Juhartu s Pravne fakultete in dr. Branku Koržetu z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, da sta pripravila tehtni recenziji te monografije.

Tretja izdaja Zavarovalnega prava med drugim prinaša naslednje spremembe in dopolnitve:

- V prvem poglavju smo opustili podpoglavje o nekaterih terminoloških dilemah glede slovenskih evropskih pravnih izrazov, o institucijah Evropske unije (EU) in njenem primarnem ter sekundarnem pravu. Vse to zdaj izčrpno obravnavajo specializirane knjige, med katerimi je najbrž najtemeljitejša monografija *Pravo EU: ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU* (GV Založba, Ljubljana 2012), ki sta jo napisali kolegici prof. dr. Verica Trstenjak in prof. dr. Maja Brkan. Strnjen povzetek evropskega zavarovalnega prava je na voljo na spletni strani Evropske komisije: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/insurance-and-pensions_en.
- Upoštevana je najnovejša evropska zakonodaja, zaradi katere je nastal novi slovenski *Zakon o zavarovalništvu (ZZavar-1)*, začeni z Direktivo 2009/138/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja (*direktiva Solventnost II*). Uvedla je strožji sistem upravljanja tveganj zavarovalnic in dodatno regulirala odnose zavarovalnic do strank (zavarovalcev). Spremembe se

nanašajo tudi na novejša dognanja in zavarovalnopravno prakso v zadnjem desetletju, kar je povezano s položajem Slovenije v Evropski uniji.

- Prav tako smo upoštevali Direktivo (EU) 2016/97 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. januarja 2016 o distribuciji zavarovalnih produktov (*direktiva IDD*), ki je bila prenesena v naš pravni red z novelo Zakona o zavarovalništvu – *ZZavar-1A* iz leta 2019. Direktiva zagotavlja višjo raven varstva in preglednejše informacije za potrošnika. Pravila se nanašajo na razvoj zavarovalnih produktov in tudi na njihovo prodajo. Veljajo za vse zavarovalnice in prodajalce zavarovanj (distributerje), za različna zavarovanja in vse prodajne poti. Potrošnik mora biti namreč vselej deležen enakega varstva, ne glede na to, pri kateri zavarovalnici oziroma prek katerega prodajnega kanala sklepa zavarovanje. Osrednji cilj direktive IDD je okrepiti varstvo zavarovalcev kot potrošnikov na zavarovalniškem trgu, še zlasti na področju naložbenih življenjskih zavarovanj, in to z namenom, da bi bil sleherni zavarovalni produkt, ki je ponujen potrošniku, skladen z njegovimi zahtevami in potrebami ter da bi mu bil predstavljen na razumljiv način.
- Ta izdaja upošteva novelo Zakona o zavarovalništvu *ZZavar-1B* iz leta 2020.
- Pomembna je tudi Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (*Splošna uredba o varstvu podatkov – GDPR*), ki posamezniku zagotavlja boljši nadzor nad njegovimi osebnimi podatki, mu omogoča lažji dostop do njih, uvaja strožjo ureditev dolžnosti obveščanja posameznika o obdelavi njegovih osebnih podatkov in predpisuje visoke globe za kršitve.
- Posodobili smo poglavja o obveznih zavarovanjih (četrto poglavje), pomorskih zavarovanjih (peto poglavje), letalskih zavarovanjih (šesto poglavje) in pozavarovalnih pogodbah (sedmo poglavje).
- Osmo poglavje iz druge izdaje o dodatnem pokojninskem zavarovanju smo izpustili, ker presega klasično vsebino zavarovalnega (statusnega in pogodbenega) prava, saj deluje po drugačnih načelih, predvsem po načelu medgeneracijske solidarnosti v okviru sistema prava socialne varnosti, podobno kot obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje.
- V knjigi ni več tabel s statističnimi podatki, ker prehitro zastarijo in po nepotrebem zavzemajo prostor. Bralke in bralce vabimo, da jih poiščejo v *Statističnih zavarovalniških biltenih* na spletni strani Slovenskega zavarovalnega združenja (<https://www.zav-zdruzenje.si>) ali v publikacijah *sigma* na spletni strani ene največjih pozavarovalnic na svetu Swiss Re (<https://www.swissre.com>).

- Prav tako se nismo odločili za ponovno izčrpno navajanje slovenskih in evropskih zavarovalnih ter sorodnih predpisov na koncu knjige, ker se (pre)hitro spreminjajo, dopolnjujejo in ukinjajo, zato citati kaj hitro postanejo neuporabni. Tudi glede tega priporočamo uporabo različnih medmrežnih portalov, denimo Slovenskega zavarovalnega združenja (<https://www.zav-zdruzenje.si>) in Agencije za zavarovalni nadzor (<https://www.a-zn.si>).
- V knjigi nismo obravnavali pravnih in ekonomskih posledic v (po)zavarovalnem sektorju, ki jih je in jih verjetno še bo povzročila pandemija bolezni covid-19. O tem so bila že napisana mnoga poročila in razprave, denimo *Impact of COVID-19 on the Insurance Sector* (Deloitte, april 2020, <https://www2.deloitte.com>), zato se nam ni zdelo primerno, da s to – verjamemo, da začasno – krizo obremenjujemo trajnejši učbenik.

Avtorji upamo, da bodo tudi tretjo, prenovljeno in obogateno izdajo Zavarovalnega prava lahko koristno uporabljali zlasti dodiplomski in podiplomski študenti ekonomije, prometnih in logističnih znanosti, pomorstva in drugih ved, ki jih zanimajo pravni vidiki zavarovalništva, ter tudi študenti prava in kajpak vrle kolegice in kolegi, ki se vsak dan v praksi ukvarjajo z zavarovalništvom ali v zasebnem ali javnem sektorju.

Marko Pavliha

V Novi vasi nad Dragonjo, maja 2021

Vsebina

Tretji izdaji na pot	5
Kratice	25
Povzetek	29
Summary	35
Prvo poglavje	
O ZAVAROVALNEM PRAVU	41
1. Uvod	43
2. Nekoliko o definiciji, obsegu in značilnostih zavarovalnega prava .	45
2.1. Kaj si predstavljamo pod pojmom zavarovalno pravo	45
2.2. Nekatero značilnosti zavarovalnega prava	48
3. Razvoj zavarovalništva in zavarovalnega prava skozi zgodovino ..	49
3.1. Svetovno prizorišče	49
3.2. Nekoliko o koreninah slovenskega zavarovalništva	52
4. Viri slovenskega zavarovalnega prava	56
4.1. Splošno	56
4.2. Statusno zavarovalno pravo	59
4.3. Pogodbeno zavarovalno pravo	59
POVZETEK	61
KLJUČNE BESEDE	62
VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE SNOVI	63

Drugo poglavje

STATUSNO ZAVAROVALNO PRAVO	65
1. Splošno o statusnem zavarovalnem pravu	69
1.1. Kaj ureja statusno zavarovalno pravo	69
1.2. Cilji in načela zakona o zavarovalništvu iz leta 2015.....	69
1.3. Vsebina Zakona o zavarovalništvu	70
1.4. Uporaba zakona.....	72
2. Zavarovalne vrste, podskupine in skupine	73
2.1. Splošno	73
2.2. Zavarovalne vrste	74
2.3. Zavarovalne podskupine.....	76
2.4. Zavarovalne skupine	76
3. Izvajalci zavarovalnih poslov	77
3.1. Splošno	77
3.2. Zavarovalna delniška družba	79
3.2.1. Pojem	79
3.2.2. Osnovni kapital in delnice	80
3.2.3. Kvalificirani deleži	80
3.2.4. Uprava	83
3.2.5. Skupščina	86
3.2.6. Nadzorni svet	87
3.2.7. Redna likvidacija zavarovalnice	88
3.3. Družba za vzajemno zavarovanje	89
3.3.1. Opredelitev	89
3.3.2. Ustanovitev	90
3.3.3. Razmerja med družbo in člani	90
3.3.4. Viri sredstev	91
3.3.5. Skupščina družbe za vzajemno zavarovanje	92
3.3.6. Prenehanje družbe	93
3.4. Zavarovalni in pozavarovalni pooli	95
3.4.1. Definicija	95
3.4.2. Primer poola za zavarovanje in pozavarovanje jedrskih nevarnosti	97

4.	Distribucija zavarovalnih produktov	98
4.1.	Uvod	98
4.2.	Direktiva EU o distribuciji zavarovalnih produktov (direktiva IDD)	98
4.3.	Distributerji in distribucija zavarovalnih produktov	99
4.4.	Sprejem in izvajanje politik in postopkov za distribucijo	100
4.5.	Upravljanje nasprotij interesov	101
4.6.	Načini prodaje z vidika svetovanja strankam	101
4.7.	Strožja pravila za naložbene zavarovalne produkte	102
4.8.	Dodatno stalno poklicno usposabljanje distributerjev	103
4.9.	Posli in dejavnost zavarovalnega zastopanja in zavarovalnega posredovanja	103
4.9.1.	Zavarovalni zastopniki	104
4.9.2.	Zavarovalni posredniki	106
4.9.3.	Pogoji za opravljanje dejavnosti in poslov zavarovalnega zastopanja ali posredovanja	109
4.9.3.1.	Splošno	109
4.9.3.2.	Dovoljenje za opravljanje dejavnosti zavarovalnega zastopanja ali posredovanja	111
4.9.3.3.	Dovoljenje za opravljanje poslov zavarovalnega zastopanja oziroma posredovanja	112
4.9.3.4.	Registri zavarovalnih zastopnikov in posrednikov	114
5.	Upravljanje tveganj	115
5.1.	Uvod	115
5.2.	Vrste tveganj	115
5.3.	Lastna ocena tveganj in solventnosti	116
5.4.	Ključne funkcije	117
5.5.	Zavarovalnotehnične rezervacije	118
5.6.	Lastni viri sredstev zavarovalnice	119
5.7.	Zahtevani solventnostni kapital	120
5.8.	Zahtevani minimalni kapital	121
5.9.	Naložbe	121
5.10.	Dodatna pravila glede upravljanja tveganj	122

6.	Poslovne knjige, poslovno poročilo ter poročilo o solventnosti in finančnem položaju	123
6.1.	Splošno	123
6.2.	Kontni okvir in sheme računovodskih izkazov za zavarovalnice	123
6.3.	Računovodski izkazi in poslovna (letna) poročila	124
7.	Notranja revizija	124
7.1.	Uvod	124
7.2.	Organizacija notranje revizije	125
7.3.	Naloge notranje revizije	126
8.	Zunanje revidiranje	127
8.1.	Splošno	127
8.2.	Vsebina revizijskega pregleda	128
9.	Varstvo osebnih podatkov	128
9.1.	Splošno o ureditvi varstva osebnih podatkov	128
9.2.	Osebnih podatek in obdelava osebnih podatkov	130
9.3.	Upravljalci in obdelovalci osebnih podatkov	131
9.4.	Pooblaščenca obdelava osebnih podatkov	132
9.5.	Posameznik in njegove pravice glede osebnih podatkov	133
9.6.	Izvajanje neposrednega trženja	134
10.	Državni zavarovalni nadzor	135
10.1.	Agencija za zavarovalni nadzor – opredelitev in organiziranost	135
10.2.	Nadzor nad zavarovalnicami	137
10.2.1.	Splošno	137
10.2.2.	Ukrepi nadzora AZN	139
10.2.3.	Sodelovanje med nadzornimi organi in izmenjava informacij	139
10.2.4.	Priporočila in opozorila	140
10.2.5.	Poročanje na zahtevo AZN in pregled poslovanja	140
10.2.6.	Odprava kršitev	141
10.2.7.	Dodatni ukrepi za uresničevanje pravil o upravljanju zavarovalnice	141
10.2.8.	Odvzem dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov	142

10.2.9. Izredna uprava	143
10.2.10. Povečanje osnovnega kapitala zaradi zagotovitve ekonomske stabilnosti zavarovalnice	144
10.2.11. Prisilna likvidacija	144
10.2.12. Posebne določbe za posamezne vrste nadzora	145
10.3. Postopek odločanja AZN v posamičnih zadevah	146
POVZETEK	149
KLJUČNE BESEDE	151
VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE SNOVI	152

Tretje poglavje

SPLOŠNA PRAVNA UREDITEV ZAVAROVALNE POGODBE	153
1. Splošno o pogodbenem zavarovalnem pravu	157
1.1. Kaj ureja pogodbeno zavarovalno pravo	157
1.2. Pravni viri (celotnega) pogodbenega zavarovalnega prava	158
2. Temeljna načela obligacijskega (pogodbenega zavarovalnega) prava	159
2.1. Vstopanje subjektov v zavarovalna razmerja in sodelovanje v zavarovalnih razmerjih	159
2.2. Sodelovanje v zavarovalnih razmerjih	159
2.3. Varstvo potrošnikov (zavarovalcev)	160
2.4. Varstvo konkurence	161
2.5. Svoboda urejanja obligacijskih (zavarovalnih) razmerij	162
2.6. Enakopravnost udeležencev v obligacijskih (zavarovalnih) razmerjih	163
2.7. Načelo vestnosti in poštenja	163
2.8. Prepoved zlorabe pravic	163
2.9. Načelo enake vrednosti dajatev	164
2.10. Prepoved povzročanja škode	164
2.11. Dolžnost izpolnitve obveznosti	165
2.12. Ravnanje pri izpolnjevanju obveznosti in uveljavljanju pravic	165
2.13. Mirno reševanje sporov	166
2.14. Gospodarske pogodbe	167
2.15. Kogentna narava zakonskih zavarovalnih določb: izjema od temeljnega načela	167

2.16.	Dobri poslovni običaji	168
3.	Skupna pravila za premoženjska in osebna zavarovanja	168
3.1.	Pojem in narava zavarovalne pogodbe	168
3.2.	Stranki zavarovalne pogodbe	170
3.3.	Zavarovalni primer	171
3.4.	Sklenitev zavarovalne pogodbe in vprašanje obličnosti	171
3.5.	Polica, zavarovalni pogoji in klavzule	174
3.6.	Obveznosti zavarovalca	177
3.6.1.	Kaj mora ukreniti zavarovalec	177
3.6.2.	Prijava pomembnih okoliščin	178
3.6.3.	Plačilo premije in jamstvo zavarovalnice	179
3.6.4.	Obvestilo o spremembah nevarnosti	180
3.6.5.	Obvestilo o škodi in njeno omejevanje	181
3.7.	Obveznosti zavarovalnice	181
3.7.1.	Kaj mora storiti zavarovalnica	181
3.7.2.	Obvezna vsebina zavarovalnih pogojev	182
3.7.3.	Obveščanje zavarovalcev ob sklenitvi zavarovalne pogodbe	183
3.7.4.	Obveščanje zavarovalcev v času trajanja zavarovalne pogodbe	185
3.7.5.	Plačilo zavarovalnine	185
3.8.	Trajanje zavarovanja	186
3.9.	Zastaranje terjatev iz naslova zavarovalnih pogodb	187
4.	Premoženjska zavarovanja	188
4.1.	Vrste premoženjskih zavarovanj	188
4.2.	Zavarovalni interes	194
4.3.	Namen premoženjskega zavarovanja	194
4.4.	Preventiva in omejevanje škode	195
4.5.	Abandon	196
4.6.	Omejitev zavarovanih nevarnosti	197
4.7.	Podzavarovanje	198
4.8.	Nadzavarovanje in zmanjšanje zavarovane vrednosti	199
4.9.	Večkratno zavarovanje	199
4.10.	Dvojno zavarovanje	200
4.11.	Sozavarovanje	201

4.12.	Franšiza (soudeležba zavarovanca)	202
4.13.	Prehod pravic z zavarovanja na druge osebe	203
4.14.	Subrogacija	204
4.15.	Zavarovanje pred odgovornostjo	204
5.	Osebna zavarovanja	207
5.1.	Pojem in vrste osebnih zavarovanj	207
5.2.	Določitev zavarovalne vsote v pogodbah o osebnem zavarovanju	214
5.3.	Polica življenjskega zavarovanja	214
5.4.	Neresnična prijava zavarovančeve starosti	214
5.5.	Posledice neplačane premije	215
5.6.	Zavarovanje tretjih oseb	215
5.7.	Kumuliranje zavarovalnine in zavarovalne vsote	216
5.8.	Izključene nevarnosti	216
5.9.	Pravice zavarovalca pred nastankom zavarovalnega primera .	218
5.10.	Življenjsko zavarovanje v korist tretjega	219
6.	Prostovoljna zdravstvena zavarovanja	220
6.1.	Posebnosti prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj	220
6.2.	Zavarovalnica, ki sklepa dopolnilna zdravstvena zavarovanja	222
6.3.	Posebnosti pogodbe za dopolnilno zdravstveno zavarovanje .	222
7.	Pravo, ki se uporabi za zavarovalno pogodbo (kolizije zakonov)	224
7.1.	Uvod	224
7.2.	Določanje prava po uredbi Rim I	225
7.3.	Tetleyjeva metodologija za reševanje kolizij	226
8.	Predlogi namesto sklepa	227
	POVZETEK	228
	KLJUČNE BESEDE	230
	VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE SNOVI	231
	Četrto poglavje	
	OBVEZNA ZAVAROVANJA	233
1.	Uvod	236
2.	Pojem in pomen obveznih zavarovanj	236

3.	Pravni viri	238
3.1.	Razvrstitev	238
3.2.	Nekatere splošne značilnosti obveznih zavarovanj	238
4.	Vrste obveznih (individualnih) zavarovanj	240
5.	Obvezna zavarovanja v prometu	240
5.1.	Splošno o obveznih zavarovanjih v prometu	240
5.2.	Zavarovanje avtomobilske odgovornosti	242
5.2.1.	Nastanek in delovanje sistema »zelene karte«	242
5.2.2.	Slovensko pravo	245
5.2.3.	Nekatera praktična vprašanja	253
5.3.	Zavarovanje letalske odgovornosti (odgovornosti lastnika zrakoplova	253
5.4.	Zavarovanje pomorske odgovornosti (lastnika/uporabnika plovila – splošno	256
5.5.	Nezgodno zavarovanje potnikov v javnem prometu – splošno	257
5.6.	Škodni sklad	260
5.7.	Posebnosti izvajanja obveznega avtomobilskega zavarovanja.	261
5.7.1.	Pooblaščenec za obravnavanje odškodninskih zahtevkov	261
5.7.2.	Informacijski center	261
5.7.3.	Odškodninski urad	262
6.	Zavarovanja poklicne odgovornosti – vrste	262
7.	Klinično preizkušanje zdravil	267
8.	Obvezno zavarovanje organizatorjev potovanj	267
9.	Ekološka zavarovanja	268
9.1.	Vrste	268
9.2.	Odgovornost za jedrsko škodo	268
9.3.	Odgovornost za onesnaženje morja z oljem	268
9.4.	Odgovornost za škodo zaradi prevoza nevarnih in škodljivih snovi oziroma nevarnega blaga	269
9.5.	Odgovornost za (»splošne«) ekološke nesreče	269
9.6.	Odgovornost za škodo zaradi požara	271
10.	Obvezna nezgodna in življenjska zavarovanja	271
10.1.	Vrste	271

10.2. Obvezno nezgodno in življenjsko zavarovanje tujih potapljačev	271
10.3. Obvezno nezgodno zavarovanje prostovoljnih gasilcev.	272
10.4. Obvezno nezgodno zavarovanje policistov	272
11. Obvezna zavarovanja - »za« in »proti«	272
POVZETEK.	274
KLJUČNE BESEDE	275
VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE SNOVI.	276

Peto poglavje

POMORSKA ZAVAROVANJA.	277
1. Pomorska zavarovanja kot oblika transportnih zavarovanj	280
1.1. Uvod	280
1.2. Pojem in vrste transportnih zavarovanj	280
1.3. Nekaterne skupne značilnosti transportnih zavarovanj	285
1.4. Pravni viri	286
2. Pojem in vrste pomorskih zavarovanj	287
2.1. Pojem pogodbe o pomorskem zavarovanju	287
2.2. Poglavitni pravni viri	287
2.3. Vrste pomorskih zavarovanj.	290
3. Splošna pravila pomorskega zavarovanja	291
3.1. Stranke pogodbe o pomorskem zavarovanju	291
3.2. Prijava pomembnih okoliščin.	293
3.3. Pomorska polica	294
3.4. Prenos pravic iz zavarovanja na drugega zavarovanca.	295
3.5. Zavarovani predmet (predmet zavarovanja)	297
3.6. Odstop (stvarnih) pravic do zavarovanega predmeta	297
3.7. Vrednost zavarovanega predmeta	297
3.8. Zavarovalna vsota	298
3.9. Nadzavarovanje	298
3.10. Podzavarovanje	298
3.11. Dvojno zavarovanje.	299
3.12. Plačilo premije	299
3.13. Trajanje zavarovanja	300

3.14.	Pomorski riziki	301
3.15.	Krite škode iz naslova pomorskih zavarovanj	302
3.15.1.	Vrste škod	302
3.15.2.	Izključene škode	303
3.15.3.	Dejanska in izvedena popolna izguba	304
3.15.4.	Delna škoda	305
3.15.5.	Zavarovančevi stroški	306
3.15.6.	Skupna (generalna) havarija	306
3.15.7.	Nagrade za reševanje	308
3.15.8.	Zaporedne škode	308
3.16.	Posebej dogovorjeni pogoji	308
3.17.	Preprečevanje zavarovalnega primera, reševanje, obveščanje in zagotovitev regresne pravice	310
3.18.	Predložitev dokumentacije in plačilo zavarovalnine	311
3.19.	Subrogacija	311
3.20.	Zastaranje terjatev iz pomorske zavarovalne pogodbe	312
4.	Zavarovanje ladje	312
4.1.	Obseg zavarovanja	312
4.2.	Zavarovanje ladje za določeno potovanje	313
4.3.	Zavarovanje ladje za določen čas	314
5.	Zavarovanje blaga (tovora)	315
5.1.	Vrste in obseg zavarovanja tovora (kargo)	315
5.2.	Pravica do takšne zavarovalnine kot v primeru popolne izgube	321
5.3.	Splošna zavarovalna pogodba	322
6.	Zavarovanje pred odgovornostjo	322
6.1.	Prostovoljna in obvezna zavarovanja odgovornosti	322
6.2.	Klubi P & I	323
6.3.	Obseg kritja	324
7.	Zavarovanje voznine in drugih interesov	324
7.1.	Zavarovanje voznine	324
7.2.	Zavarovanje drugih interesov	325
8.	Kreditna zavarovanja	326

8.1.	Splošno o kreditnih zavarovanjih	326
8.2.	Vrste kreditnih zavarovanj	326
8.3.	Sklepanje kreditnih zavarovanj	327
9.	Kolizije zakonov	328
9.1.	Uvod	328
9.2.	Uporaba prava za pogodbo o pomorskem zavarovanju z mednarodnimi sestavinami	329
10.	Sklep	329
	POVZETEK	331
	KLJUČNE BESEDE	333
	VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE SNOVI	334

Šesto poglavje

LETALSKA ZAVAROVANJA	335
1. Letalska zavarovanja kot oblika transportnih zavarovanj.....	338
1.1. Pojem in vrste letalskih zavarovanj	338
1.2. Pravni viri	339
2. Splošno o letalskih zavarovanjih	341
2.1. Stranke pogodbe o letalskem zavarovanju	341
2.2. Predmet zavarovanja.....	341
2.3. Dogovorjena in dejanska vrednost	341
2.4. Nedopustnost abandona oziroma prepustitve poškodovane zavarovane stvari	342
2.5. Zavarovanje letala za določeno potovanje	342
2.6. Posledice nesposobnosti letala za varno letenje.....	342
2.7. Geografske omejitve letenja	342
2.8. Podaljšanje kritja za čas neodložljivih popravil.....	343
2.9. Povrnitev delne škode.....	343
2.10. Pogrešano letalo	343
2.11. Zastaranje terjatev.....	343
3. Nekaterne značilnosti posameznih vrst letalskih zavarovanj.....	344
3.1. Zavarovanje letal (kasko)	344
3.2. Zavarovanje letalske odgovornosti in nezgode.....	345
3.2.1. Uvod	345

3.2.2.	Obvezno zavarovanje odgovornosti za škodo tretjim osebam	346
3.2.3.	Zavarovanje potnikov	347
3.2.4.	Prostovoljno zavarovanje prevozniške odgovornosti	348
3.3.	Zavarovanje tovora	348
3.4.	Zavarovanje vojnih in sorodnih nevarnosti	351
3.5.	Druga zavarovanja, ki so povezana z letalskimi zavarovanji	352
4.	Vesoljska zavarovanja	354
4.1.	Uvod	354
4.2.	Zavarovanje materialne škode na satelitih	355
4.2.1.	Skupne značilnosti in vrste	355
4.2.2.	Montažno zavarovanje	356
4.2.3.	Zavarovanje predizstrelitvene faze	356
4.2.4.	Zavarovanje izstrelitvene faze	356
4.2.5.	Zavarovanje orbitalne faze	357
4.3.	Zavarovanje finančne izgube	357
4.4.	»Garancijsko« zavarovanje proizvajalca satelita in raketnega operaterja	357
4.5.	Zavarovanje odgovornosti tretjim osebam	358
5.	Kolizije zakonov	358
5.1.	Uvod	358
5.2.	Uporaba prava za razmerja iz pogodbe o letalskem zavarovanju z mednarodno sestavino	358
6.	Sklep	359
	POVZETEK	360
	KLJUČNE BESEDE	362
	VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE SNOVI	363
	Sedmo poglavje	
	POZAVAROVALNE POGODBE	365
1.	Uvod	368
2.	Pojem, oblike in načini pozavarovanja	368
2.1.	Terminus technicus pozavarovanje	368
2.2.	Oblike pozavarovanja	369

2.3.	Načini pozavarovalnega kritja	371
3.	Kratek skok v zgodovino pozavarovanja	372
3.1.	Svetovno prizorišče	372
3.2.	Pozavarovanje na Slovenskem	373
4.	Viri pozavarovalnega prava	375
4.1.	Uvod	375
4.2.	Pravni red Evropske unije	375
4.3.	Statusno pozavarovalno pravo	376
4.4.	Pogodbeno pozavarovalno pravo	376
5.	Pravna opredelitev pozavarovalne pogodbe	377
5.1.	Izziv	377
5.2.	Pozavarovanje kot posebna oblika zavarovanja	377
6.	Sklenitev pozavarovalne pogodbe	378
6.1.	Pogodbene stranke	378
6.2.	Ponudba in sprejem ponudbe	379
6.3.	Predmet in causa pogodbe	412
6.4.	Oblika	412
6.5.	Trajanje pogodbe	413
7.	Bistvene obveznosti pozavarovanca	413
7.1.	Načelo uberrima fides	413
7.2.	Plačilo premije	414
8.	Bistvene obveznosti pozavarovatelja	414
8.1.	Jamstvo za plačilo pozavarovalnine	414
8.2.	Plačilo provizije	415
9.	Finančno pozavarovanje in alternativni prenosi rizikov	416
9.1.	Uvodno	416
9.2.	Finančno pozavarovanje	417
9.2.1.	Opredelitev	417
9.2.2.	Pravni problemi finančnega pozavarovanja	418
9.3.	Alternativni prenosi rizikov	419
9.4.	Lastne zavarovalnice	420
9.5.	Prihodnost finančnega pozavarovanja in alternativnih prenosov tveganj	421
10.	Sklep	421

POVZETEK.	422
KLJUČNE BESEDE	423
VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE SNOVI.	424
Uporabljena in priporočljiva literatura.	425
Stvarno kazalo	445

Povzetek

Prvo poglavje

O ZAVAROVALNEM PRAVU

Prvo poglavje je namenjeno abecedi zavarovalnega prava. Ko spoznamo definicijo, obseg in temeljne značilnosti zavarovalnega prava, se strnjeno seznanimo še z zgodovino zavarovalništva in zavarovalnega prava na svetovnem prizorišču in na domačih tleh. Navedeni so viri slovenskega zavarovalnega prava, ki jih lahko razvrstimo v okviru statusnega in pogodbenega zavarovalnega prava. Še zlasti pomemben je za nas pravni red Evropske unije, ki ga tvorita primarno pravo (na primer evropske pogodbe, temeljna načela, običajno pravo, sodna praksa Sodišča EU) in sekundarno pravo (na primer uredbe in direktive).

Drugo poglavje

STATUSNO ZAVAROVALNO PRAVO

Drugo poglavje govori o statusnem zavarovalnem pravu, ki ureja predvsem ustanavljanje, poslovanje, nadzor in prenehanje zavarovalnic, pozavarovalnic in poolov ter tudi položaj zavarovalnih zastopnikov in posrednikov. Osrednji predpis v Sloveniji je *Zakon o zavarovalništvu - ZZavar-1*, ki je začel veljati 22. 12. 2015. Zakon je naslednik Zakona o zavarovalništvu iz leta 2000, ki je bil pozneje večkrat obsežno noveliran in usklaje(va)n s pravnim redom EU. Aktualni zakon pomeni precejšnjo spremembo v primerjavi s prejšnjim zaradi nadaljnega prilagajanja evropskemu pravnemu redu, zlasti direktivi Solventnost II. Naslednja obsežnejša sprememba je bila sprejeta leta 2019 kot posledica Direktive o distribuciji zavarovalnih produktov - IDD. Na podlagi zakona so bili sprejeti tudi številni podzakonski predpisi. Osrednji cilj zakona je povečanje zaščite zavarovalcev in zavarovancev ter izboljšanje mednarodne konkurenčnosti zavarovalnic in pozavarovalnic, kar se izraža v evropskih direktivah in uredbah, ki jim zakon sledi. Drugi cilji, ki so povezani s prvim, so izboljšanje upravljanja tveganj zavarovalnic in pozavarovalnic, izboljšanje nadzora in večja usklajenost

evropskih in nacionalnih nadzornih organov, izboljšanje razdelitve kapitalskih sredstev zavarovalnic ter povečanje preglednosti pri pravilnem razumevanju in primerjavi finančnega položaja zavarovalnic. Zakon o zavarovalništvu velja za zavarovalnice, ki imajo sedež v Republiki Sloveniji, pozavarovalnice (razen če v posameznih primerih ni drugače določeno) in distributerje zavarovalnih produktov, ki krijejo nevarnosti v Sloveniji. Distributerji zavarovalnih produktov so zavarovalni zastopniki, zavarovalni posredniki, zavarovalne zastopniške družbe, zavarovalne posredniške družbe, zastopniki dopolnilnih zavarovanj, banke in seveda zavarovalnice. Poleg slovenskih zavarovalnic lahko pod enakimi pogoji opravljajo zavarovalne posle v Sloveniji tudi zavarovalnice s sedežem v državah članicah Evropskih skupnosti, ki delujejo v okviru Evropske unije (zavarovalnice držav članic), in sicer če v Sloveniji ustanovijo podružnico ali če neposredno (iz druge države) opravljajo zavarovalne posle v Sloveniji.

V drugem poglavju spoznamo tudi splošne značilnosti statusnega zavarovalnega prava, zavarovalne vrste, podskupine in skupine, izvajalce zavarovalnih poslov (zavarovalno delniško družbo, vzajemno zavarovalnico itd.), distributerje zavarovalnih produktov, upravljanje tveganj (vrste tveganj, lastna ocena tveganj in solventnosti, ključne funkcije, zavarovalnotehnične rezervacije, lastni viri sredstev zavarovalnice, zahtevani solventnostni kapital, zahtevani minimalni kapital, naložbe itd.), poslovne knjige, poslovno poročilo ter poročilo o solventnosti in finančnem položaju, notranjo in zunanjo revizijo, varovanje osebnih podatkov in izvajanje državnega zavarovalnega nadzora Agencije za zavarovalni nadzor (AZN).

Tretje poglavje

SPLOŠNA PRAVNA UREDITEV ZAVAROVALNE POGODBE

To poglavje je namenjeno splošnim značilnostim zavarovalne pogodbe na podlagi *Obligacijskega zakonika - OZ* iz leta 2001, ki ureja zavarovanje v treh oddelkih. V prvem vsebuje splošne določbe, ki so skupnega pomena za vse zavarovalne vrste (razen izjem), v drugem določbe o premoženjskih zavarovanjih in v tretjem določbe o osebnih zavarovanjih. Poglavje obravnava tudi zdravstvena zavarovanja, za katera se ravno tako uporabljajo pravila OZ o zavarovalni pogodbi.

Pogodbeno zavarovalno pravo je zavarovalno pravo v ožjem smislu, ki preučuje obligacijska razmerja, pri katerih se zavarovalec zavezuje, da bo plačal zavarovalnici premijo ali prispevek, zavarovalnica pa se zavezuje, da bo v primeru nastopa zavarovalnega primera plačala zavarovalnino, odškodnino oziroma storila

kaj drugega. Slovensko pogodbeno zavarovalno pravo lahko razdelimo na več tematskih sklopov, in sicer na premoženjska (»kopenska«) zavarovanja, osebna zavarovanja (življenjska, nezgodna), pomorska zavarovanja in zavarovanja, za katera se uporabljajo pravila o pomorskem zavarovanju (denimo letalska zavarovanja), kreditna zavarovanja in pozavarovanje. OZ ureja le prvi dve skupini, druga zavarovanja pa so ali predmet posebnih predpisov (pomorska in letalska zavarovanja) ali ostajajo zunaj sfere specialne pogodbenopravne ureditve (kreditna zavarovanja in pozavarovanje). Za prostovoljna zdravstvena zavarovanja velja OZ kot splošni predpis. Posebne pozornosti so deležna temeljna načela obligacijskega prava, ki so pomembna tudi za oblikovanje zavarovalnih razmerij. Nato so predstavljena skupna pravila za premoženjska in osebna zavarovanja (na primer pojem in narava zavarovalne pogodbe ter njena sklenitev, stranki, zavarovalni primer, obveznosti zavarovalca in obveznosti zavarovalnice) ter tudi posebnosti premoženjskih zavarovanj (na primer zavarovalni interes, podzavarovanje, nadzavarovanje, dvojno zavarovanje) in osebnih zavarovanj (na primer posledice neresnične prijave zavarovančeve starosti, življenjsko zavarovanje v korist tretjega) ter prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj. Na koncu je omenjena kolizija zakonov oziroma vprašanja, katero pravo se uporabi pri zavarovalni pogodbi z mednarodnimi sestavinami.

V duhu globalizacije in internacionalizacije poslovanja bi bilo najbrž koristno, če bi v prihodnosti dobili mednarodno konvencijo (oziroma za začetek v okviru Evropske unije civilni zakonik, uredbo ali direktivo), ki bi poenotila temelje pogodbenega zavarovalnega prava. Takšna prizadevanja so bila do zdaj neuspešna.

Četrto poglavje

OBVEZNA ZAVAROVANJA

V tem poglavju so izčrpno obravnavana individualna obvezna zavarovanja, ki jih lahko na slovenskem zavarovalnem trgu razvrstimo v šest skupin: (1) obvezna zavarovanja v prometu (zavarovanje avtomobilske odgovornosti, zavarovanje letalske odgovornosti in nezgodno zavarovanje potnikov), (2) obvezna zavarovanja poklicne odgovornosti (odvetnikov, notarjev, projektivnih podjetij, revizijskih družb, sodnih izvršiteljev, zavarovalnih posredniških družb, zdravnikov, overiteljev kvalificiranih potrdil elektronskih podpisov, gorskih vodnikov, geodetskih podjetij, certifikacijskih organov za potrjevanje skladnosti gradbenih proizvodov in upravljavcev streljšč), (3) obvezno zavarovanje za klinično preizkušanje zdravil, (4) obvezno zavarovanje organizatorjev potovanj, (5) obvezna ekološka zavarovanja (za jedrsko škodo, onesnaženje morja z oljem, škodo zaradi prevoza nevarnih in škodljivih snovi oziroma nevarnega blaga, splošne

ekološke nesreče in škodo zaradi požara) in (6) obvezna nezgodna in življenjska zavarovanja (tujih tehničnih potapljačev, prostovoljnih gasilcev in policistov).

Med drugim smo opozorili na previdnost pri predpisovanju obveznih zavarovanj, saj odvrtaajo zavarovance od previdnega obnašanja, napeljujejo sodišča, da prisojajo višje odškodnine, in spodbujajo zavarovalne goljufije.

Peto poglavje

POMORSKA ZAVAROVANJA

V petem poglavju so obravnavana pomorska zavarovanja, ki spadajo med transportna zavarovanja. Transportno zavarovanje lahko definiramo kot specifično skupino zavarovanj, ki obsega zavarovanje prevoznih sredstev (kasko), zavarovanje blaga oziroma tovora med prevozom (kargo), zavarovanje pred odgovornostjo prevoznikov za škodo, ki jo povzročijo tretjim osebam, ter zavarovanje drugih interesov v zvezi s prevozom (na primer zavarovanje voznine, stroškov reševanja, stroškov generalne havarije). Transportna zavarovanja je mogoče razvrstiti glede na zavarovalni interes (na primer zavarovanje kaska in karga), prometno pot (na primer pomorsko, kopensko, letalsko oziroma zračno, rečno, kombinirano oziroma multimodalno, zavarovanje poštnih pošiljk) in trajanje zavarovanja (na primer za potovanje, za določen čas, zavarovanje ene pošiljke in splošno zavarovanje vseh pošiljk v določenem časovnem obdobju). V zadnjih desetletjih se je razvila tudi posebna zavarovalna vrsta vesoljskega zavarovanja, ki je namenjena predvsem premoženjskemu in odgovornostnemu zavarovanju ter pozavarovanju satelitov.

Pogodba o pomorskem zavarovanju je v Sloveniji na dispozitiven način urejena v *Pomorskem zakoniku (PZ)*, in sicer pod precejšnjim vplivom angleškega in italijanskega prava. Kopenska transportna zavarovanja so urejena z *Obligacijskim zakonikom (OZ)*, letalska zavarovanja pa z *Zakonom o obligacijskih in stvarnopravnih razmerjih v letalstvu (ZOSRL)*.

Za pomorska zavarovanja veljajo nekatere skupne značilnosti (na primer določbe o prijavi pomembnih okoliščin, pomorskih rizikih, kritih škodah, subrogaciji, zastaranju itd.) ter tudi posebnosti za zavarovanje ladje, blaga (tovora), odgovornosti in voznine ter nekaterih drugih premoženjskih interesov. Predstavljena je bistvena vsebina posameznih institutskih klavzul, na koncu pa je nekaj besed namenjenih koliziji zakonov.

Zaradi organske povezave s transportnimi zavarovanji so v tem poglavju na kratko opisana tudi kreditna zavarovanja. Opredeljene so vrste teh zavarovanj ter poudarjene nekatere posebnosti in značilnosti sklepanja tovrstnih zavarovanj.

Šesto poglavje

LETALSKA ZAVAROVANJA

Med letalska zavarovanja spadajo v ožjem pomenu zavarovanja letal in interesov, povezanih z letali, v širšem pomenu pa zavarovanja vseh nevarnosti (rizikov), ki so povezane z uporabo letal. Po *Zakonu o zavarovalništvu (ZZavar-1)* so letalska zavarovanja razvrščena v štiri zavarovalne vrste, in sicer letalsko zavarovanje (letalski kasko), zavarovanje prevoza blaga (kargo), zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov in nezgodno zavarovanje potnikov. *Zakon o obligacijskih in stvarnopравnih razmerjih v letalstvu (ZOSRL)* je po vzoru *Pomorskega zakonika (PZ)* natančnejši, saj ureja zavarovanje letala in njegove opreme; zavarovanje tovora; zavarovanje prevoznine; zavarovanje stroškov zavarovanja, pričakovane dobička, zastavnih in drugih pravic ter določenih materialnih koristi; zavarovanje odgovornosti; letalsko pozavarovanje in druga podobna zavarovanja ter pozavarovanja (na primer zavarovanje proizvajalčeve odgovornosti, zavarovanje odgovornosti letališč, zavarovanje odgovornosti kontrolnih stolpov itd.).

Poglavitni pravni vir letalskih zavarovanj na našem trgu je ZOSRL, ki je začel veljati 26. 2. 2000. Poleg tega zakona se uporabljajo tudi nekatere določbe PZ (na primer glede sklenitve pogodbe, obveznosti zavarovalca in zavarovalnice, zavarovanih nevarnosti, nadzavarovanja in podzavarovanja itd.). Oba predpisa upoštevata pravni red EU, kar (ne)posredno vpliva tudi na zavarovalništvo. Večina njunih določb je dispozitivne narave. Izjemno pomembne so standardizirane pogodbe oziroma police in klavzule letalskih zavarovanj, ki jih pripravlja zlasti *Lloydovo združenje letalskih zavarovateljev (LAUA - Lloyd's Aviation Underwriters' Association)*. Standardizacija poslovanja je pomembna, ker gre pri letalskih zavarovanjih za tako visoke zneske, da morajo biti skoraj vedno pozavarovani, pozavarovatelji pa morajo kriti nevarnosti v tolikšnem obsegu, kot je predviden z »direktnimi« zavarovanji. Obvezna letalska zavarovanja (nezgodno in odgovornostno) urejata ZOZP, ki glede odgovornosti za škodo na tleh (zemlji) temelji na *Rimski konvenciji* iz leta 1952 in *Montrealskem protokolu* iz leta 1978, ter uredba EU o letalskih zavarovanjih. Končno sta za poenotenje letalskih zavarovanj pomembni tudi sodna praksa in pravna znanost.

V tem poglavju so opisane še splošne značilnosti letalskih zavarovanj (na primer predmet zavarovanja, nedopustnost abandona, geografske omejitve itd.) in posebnosti posameznih vrst letalskih zavarovanj. Nekaj pozornosti je namenjene tudi vesoljskim zavarovanjem (zavarovanju materialne škode na satelitih v različnih fazah, zavarovanju odgovornosti itd.), na koncu pa so omenjene kolizije zakonov pri letalskih zavarovanjih.

Sedmo poglavje

POZAVAROVALNE POGODBE

Sedmo poglavje je namenjeno osvetlitvi nekaterih značilnosti pozavarovalnega prava in zapletov, ki se pojavljajo pri sklepanju pozavarovalnih pogodb. Po predstavitvi pojma, oblik (obligatna, fakultativna) in načinov pozavarovanja (proporcionalna, neproporcionalna) je na kratko prikazana zgodovina pozavarovanja na tujih in domačih tleh, potem pa se ekonomski del prispevka prevesi v pravni del. Govor je o virih pozavarovalnega prava, pravni opredelitvi pozavarovalne pogodbe in sklenitvi pogodbe. Pri tem spoznamo pogodbene stranke, značilnosti ponudbe in njenega sprejema, predmet, *causo*, obliko ter trajanje pozavarovalne pogodbe. Poleg bistvenih obveznosti pozavarovanca je posebna pozornost namenjena načelu *uberrima fides* in plačilu premije, pri obveznostih pozavarovatelja pa jamstvu za plačilo pozavarovalnine in provizije. Opisane so tudi druge vrste poslov, s katerimi se srečujemo na pozavarovalnih trgih, predvsem finančno pozavarovanje in alternativni prenosi rizikov. Na koncu je predlagano stališče, da v tej fazi razvoja pozavarovalnega prava z upoštevanjem zapletenosti in specifičnosti poslovnih odnosov ter primerjalnih izkušenj ne potrebujemo zakonske ureditve pozavarovalne pogodbe.

Summary

Insurance Law

Chapter One

INTRODUCTION TO INSURANCE LAW

First chapter is a short introduction to insurance law. After having explained its definition, scope and fundamental characteristics, a short history of insurance and insurance law is presented, globally and domestically. The sources of insurance law legislatura can be broadly categorized into corporate insurance law and contractual insurance law. Given the fact that Slovenia is a member state of the European Union, it has to comply with the primary law of the EU (e.g. treaties, general principles, customary law, case law of the Court of Justice of the EU), as well as with the secondary law (e.g. regulations, directives, etc.).

Chapter Two

CORPORATE INSURANCE LAW

This chapter discusses corporate insurance law which regulates founding, business, oversight and winding of insurance companies, reinsurance companies and (re)insurance pools, as well as the role of insurance agents and brokers. The main regulation in Slovenia is the Insurance Act (ZZavar-1) which was adopted on 22nd December of 2015. The Act is the successor the Insurance Act of 2000, which had been considerably amended and adjusted several times to harmonize it with the EU legislature. The current law represents a significant change in comparison with the previous due to continuing harmonizing with the EU legislature, especially the Solvency II Directive. The next extensive change was confirmed in 2019 as a consequence of the Insurance Distribution Directive - IDD. Based on the Insurance Act several regulatory decrees were also implemented. The main goal of the Act is to increase the protection of insurer and insured persons, as well as to improve the international competitiveness of insurance and reinsurance companies which is reflected in the EU directives and regulations, which are incorporated in the Act. Other goals which are

related to the first are the improvement of risk management of insurance and reinsurance companies, improving control and increased coordination of European and national supervisory bodies, improving distribution of capital assets of insurance companies and increasing clarity withing the correct understanding and comparison of financial position of insurance companies. Insurance Act applies to insurance companies which have their principal place of business in the Republic of Slovenia, reinsurance companies (except stated otherwise in each individual case) and distributors of insurance product, which cover the risk in Slovenia. The distributors of insurance products are insurance agents and their insurance companies, insurance brokers and their companies, agents of supplementary insurances and banks. In addition to Slovenian insurance companies, insurance companies which have their principal place of business in the EU can do business under the same conditions if they found a subsidiary in Slovenia or do it directly from the other member state of the EU.

The second chapter presents general characteristics of insurance law, types of insurance, subgroups and groups, the performers of insurance business (joint stock insurance company, mutual insurance company etc.), distributors of insurance products, risk management (types of risk, self-risk and solvency assessment, key functions, technical reserves, own sources of assets, minimum capital requirement, investments etc.), accounts, business report, solvency and financial report, internal and external audit, personal data protection and execution of state insurance oversight performed by the Insurance Supervision Agency.

Chapter Three

GENERAL RULES ON INSURANCE CONTRACTS

Third chapter is dedicated to general characteristics of insurance contract based on the Obligations Code of 2001 which regulates insurance in three sections. The first section contains general provisions applying to all insurance branches (with few exceptions), the second section provides rules for property insurance while the third contains the same for personal insurance as well as health insurance, which is also subject to the Obligations Code with respect to insurance contracts.

Insurance contract law is a narrower branch of insurance law which investigates obligations via which the contracting parties, following the principles of reciprocity and solidarity, merge their funds in the form of insurance premiums for the purpose of insuring property and persons against different types of risk. Slovenian insurance contract law can be divided into a number of thematic

groups, namely property (“land”) insurance, insurance of persons (life, accident), marine insurance and insurance which is subject to the rules applying to marine insurance (for example, aviation insurance), credit insurance, and reinsurance. The Obligations Code governs only the first two groups, while the other types of insurance are either subject to special regulations (marine insurance and aviation insurance) or remain outside the sphere of special legal-contract regulation (credit insurance and reinsurance). *De lege ferenda*, it would be useful to consider the possibility of drafting a special piece of legislation which would cover all types of transport insurance (and not only marine and aviation insurance), as well as the possibility of introducing legal regulation of credit insurance, which in practice causes many problems. In addition, the question needs to be examined whether reinsurance contracts should also be legally regulated.

This chapter focuses on the basic principles of obligation law, important for concluding insurance relationships. It also outlines the common rules which apply to both property insurance and insurance of persons (e.g., the concept and nature of insurance contracts and underwriting, contracting parties, insurance event, liability of the policyholder and liability of the insurer), as well as the particularities of property insurance (e.g., the insurable interest, under-insurance, over-insurance, double insurance) and those of insurance of persons (e.g. the consequences of the untruthful declaration of the policyholder’s age, life insurance to the benefit of a third party) and voluntary health insurance. Finally, we touch on the specific problems arising from conflicts of laws, i.e. the questions of what law should apply to an insurance contract which contains international elements.

In the spirit of business globalisation and internationalisation, it would be probably useful if an international convention is adopted in the future (or, initially, civil code, regulation or directive within the European Union), which would unify the foundations of insurance contract law. Efforts towards this have been unsuccessful so far.

Chapter Four

COMPULSORY INSURANCES

This chapter discusses individual compulsory insurances which can be categorized in six distinct groups on the Slovenian insurance market: (1) Compulsory insurance in transport (automobile liability insurance, aircraft liability insurance and accident insurance of passengers); (2) Compulsory insurance of profes-

sional liability (attorneys, medical doctors, insurance brokers, architects etc.); (3) Compulsory insurance of clinical medicine testing liability; (4) Compulsory insurance of travel agencies; (5) Compulsory environmental protection insurance (nuclear damages, environmental damages and pollution, fire); (6) Compulsory accident and life insurance (divers, voluntary firefighters and police officers).

We advise caution in prescribing mandatory insurances, since doing so often discourages insurers from acting with caution, steers judges to award higher compensations in court and encourages insurance fraud. Conversely, it would be wise to introduce several new mandatory insurances, for instance liability insurance of tradesmen. Furthermore, usefulness of compulsory insurance can be limited if the legislature is ambiguous, since that leads to more questions and legal uncertainty.

Chapter Five

MARINE INSURANCE

This chapter describes marine insurance which falls within the group of transport insurance. Transport insurance can be defined as a specific insurance group which covers the insurance of the means of transport (hull insurance), insurance of goods or cargo during transport (cargo insurance), carrier liability insurance against damage caused to third parties, and insurance of other transport-related interests (e.g., insurance of freight, insurance of rescue costs, insurance of costs of general average). Transport insurance can be classified into insurance covering the insurable interest (e.g., hull and cargo insurance), insurance covering the mode of transport (e.g., marine, land, aviation or air, river, combined or multimodal insurance, postal insurance), and insurance covering the duration of insurance (e.g., insurance of a single voyage, insurance for a specified period of time, insurance of a single postal shipment and general insurance of all shipments for a specified period of time). In the wider meaning of the term, transport insurance also includes accident insurance of passengers in public transport. In last decades a special type of space insurance has developed, intended mostly for property and liability insurance and reinsurance of satellites.

In Slovenia marine insurance contracts are regulated as *ius dispositivum* by the Maritime Code, in which the influence of English and Italian law is considerable. Land transport insurance is governed by the Obligations Code and aviation insurance by the Obligations and Property Rights in Aviation Act.

All types of maritime insurance have specific common features (e.g., the provisions on the notification of important circumstances, marine risk, covered losses, subrogation, statute of limitations, etc.), as well as particularities regarding the insurance of a vessel, insurance of goods (cargo insurance), liability insurance, insurance of freight and specific other property-related interests. Finally, this chapter also explains the essential characteristics of various Institute Clauses, credit insurance which is closely connected to transport insurance, and the conflict of laws.

Chapter Six

AVIATION INSURANCE

In its narrower meaning, aviation insurance includes insurance of aircraft and aircraft-related interests, while in the wider sense of the term it covers insurance of all types of risk related to the use of aircraft. According to the Insurance Act, aviation insurance is classified into four insurance types, namely aircraft insurance (hull insurance), insurance of the transport of goods (cargo insurance), air carrier liability insurance and accident insurance. Following the model of the Maritime Code, the Obligations and Property Rights in Aviation Act is more accurate, as it governs insurance of the aircraft and its equipment; cargo insurance; insurance of freight; insurance of insurance costs, insurance of profit expected, insurance of hypothèques and other rights and insurance of specific pecuniary benefits; liability insurance; aviation reinsurance and other similar types of insurance and reinsurance (e.g., manufacturer liability insurance, airport liability insurance, control tower liability insurance, etc.)

The central legal source for aviation insurance is the aforementioned act, which entered into force on 26 February 2000. In addition to this Act, specific provisions of the Maritime Code are also relevant (e.g., the provisions on underwriting, obligations of the policyholder and obligations of the insurer, insured risk, over-insurance and under-insurance, etc.). Both pieces of legislation observe the EU law which has (in)direct effects on the insurance activity. Most of their provisions are voluntary, i.e. *ius dispositivum*. Exceptional importance is given to standard contracts, or aviation insurance policies and clauses drafted mostly by the LAUA – Lloyd's Aviation Underwriters' Association. Standardisation of operations (uniformity) is very important, given that the aviation insurance amounts are so large that practically all of them must be reinsured, where reinsurance companies must cover the risk to the extent envisaged in “direct” types of insurance. Compulsory aviation insurance (accident and liability insurance) is governed by the Compulsory Transport Insurance Act, which with respect to

liability on land (on the ground) is based on the Rome Convention of 1952 and the Montreal Protocol of 1978. Last but not least, case law and legal science (doctrine) are also important for achieving uniformity of aviation insurance.

In addition, this chapter describes the general features of aviation insurance (e.g., the subject-matter of insurance, the unlawfulness of abandon, geographic restrictions, etc.) and the particularities of individual types of aviation insurance. We also pay some attention to space insurance (insurance of material damage on satellites in different phases, liability insurance, etc.), and finally we briefly outline the problem of conflict of laws in the area of aviation insurance.

Chapter Seven

REINSURANCE CONTRACTS

The last chapter is shedding light on some characteristics of reinsurance contracts and on the problems which occur upon conclusion of reinsurance contracts. First we clarify the concept of reinsurance, forms of reinsurance (treaty, facultative) and the method of reinsurance (proportional, non-proportional), and then we briefly outline the history of reinsurance in Slovenia and abroad. After this the economic section shifts to legal aspects, providing the sources of reinsurance law, the legal definition of reinsurance contracts, and the conclusion of contracts. The section gives an explanation of the contracting parties, the elements of offer and its acceptance, the subject, causa, the form and duration of the reinsurance contract. As for the key obligations of the reinsured, special attention is devoted to the uberrima fides principle and to the payment of the premium, while with regard to the obligations of the reinsurer, we focus on the guarantee for payment of reinsurance and payment of commission.

It is finally proposed that in the current phase of reinsurance law development, taking into account the complexity and specific nature of business relations and comparative experience, we do not need any special legal regulation of the reinsurance contract.

Recenziji

Predloženo delo *Zavarovalno pravo* je v slovenskem prostoru edino monografsko delo, ki se celovito ukvarja s fenomenom zavarovalništva in njegove pravne ureditve. Na splošno so znanstveni prispevki s področja zavarovalnega prava redki, če izvzamemo nekatera posamezna vprašanja, ki imajo močan vpliv na splošno pogodbeno ureditev, kot na primer obravnava splošnih pogodbenih pogojev ali nekaterih elementov odškodninskega zahtevka ter obravnava tistih določb zavarovalne pogodbe, ki so vključene v OZ in so komentirane skupaj z drugimi določbami posebnega dela zakona. Zato je pomen tega dela za slovenski znanstveni in strokovni prostor toliko večji, saj zavarovalništvo obravnava skozi prizmo vseh relevantnih predpisov, ki posebej urejajo to specifično pravno področje. V prvih delih monografija obravnava zavarovalništvo kot posebno gospodarsko dejavnost splošnega pomena. Sledi obravnava statusne ureditve zavarovalnic in predvsem tistih posebnosti korporativne ureditve, ki odstopajo od splošne ureditve gospodarskih družb. V tem okviru sta celovito prikazana tudi način delovanja regulatornega organa (AZN) in njegovo razmerje do subjektov nadzora. Največji fokus je razumljivo na zavarovalni pogodbi kot osrednjem institutu zavarovalnega prava. Razprava sega od splošne ureditve do posebnosti nekaterih tipov zavarovalnih razmerij, kjer še posebej velja izpostaviti obvezna zavarovanja in zavarovanje odgovornosti. Še dodatno širino pa delu zagotavlja obravnava transportnih zavarovanj in pozavarovanja. Transportna (pomorska in letalska) zavarovanja so večinoma izvzeta iz splošne ureditve in s svojimi posebnimi pravnimi viri tvorijo razmeroma samostojno področje. Pozavarovanje pa je sploh poseben institut zmanjševanja tveganj znotraj zavarovalništva kot dejavnosti in ni posebej regulirano, zato je bolj ali manj povezano z avtonomnimi pravnimi viri. Tu pride še posebej do izraza poznavanje teh virov, ki so avtorjem, ki so na takšen ali drugačen način povezani z zavarovalniško prakso, dosegljivi in jih tako lahko prenašajo tudi širši javnosti.

Znanstvenost monografije zagotavlja predvsem analitična in pravnosistemska metoda. Delo vsebuje celovito analizo zakonodaje, avtonomnih pravnih virov

(splošni pogodbeni pogoji, police, pogodbe) in sodne prakse na razmeroma širokem področju zavarovalnega prava kot nastajajoče in razmeroma samostojne pravne discipline. Ravno zaradi te širine v takšnem delu ni mogoče uporabiti primerjalnopravne metode, saj bi ga napravila preobsežno in nepregledno. Ne glede na to pa se na nekaterih ključnih mestih in ob obravnavanju najpomembnejših problemov delo referira tudi na tuje pravne vire in uveljavljeno mednarodno zavarovalniško prakso. Podobno velja za sklicevanje na domače sistemske vire, ki so starejšega datuma in bolj ali manj parcialni. Tudi nanje se delo opira in jih upošteva, vendar predvsem pomeni nadgradnjo, ki izhaja iz veljavne pravne ureditve.

Pri knjigi lahko pohvalimo tudi zelo lep in razumljiv jezik ter sklicevanje na veliko število praktičnih primerov. Namenjena je različnim ciljnim skupinam od najzahtevnejših do študentov, saj je po strukturi tudi študijski pripomoček, ki lahko študente uvede v to zahtevno pravno področje. Hkrati pa je večina bistvenih vprašanj zavarovalnega prava obdelana na način, ki ga pravna stroka šteje za znanstvenega, in v teh delih ima knjiga vse lastnosti znanstvene monografije ter bo vir sklicevanja nadaljnjih preučevanj tega področja in pomoč sodni praksi pri reševanju zapletenih primerov s tega področja. Po strukturi in vsebini je povsem primerljiva s podobnimi tujimi monografskimi obravnavami zavarovalnega prava.

prof. dr. Miha Juhart

Ljubljana, 8. aprila 2021

* * *

Živeti v družbi je bilo vedno nevarno, današnje družbeno življenje pa je še nevarnejše, zato je seznanitev z organizacijo in drugimi funkcijami zavarovalništva še toliko bolj pomembna. Učbenik, kot ga imenuje njegov prvi in izvirni avtor (prvo izdajo je napisal sam že leta 2000), je nadgrajeno sistematično delo z najnovejšimi spoznanji teorije, usklajeno s primarnim in sekundarnim pravom Evropske unije ter svetovnimi trendi na področju zavarovalništva. Zato bo v pomoč vsem študentom, pa tudi drugim strokovnjakom, ki se ukvarjajo z zavarovalnim pravom. Delo je celovito in obravnava vsa statusna in pogodbeno razmerja zavarovalništva in pozavarovanja. Dopolnjeno in spremenjeno delo daje bralcu vpogled v vse oblike prava zavarovalništva in ekonomske funkcije, medtem ko bi obravnava drugih družbenih funkcij presegla namen učbenika.

Avtorji zapletene in sestavljene pojme o zavarovalništvu razlagajo na preprost in razumljiv jezik, tako da so razumljivi vsakemu laiku, ki se prvič sreča z njimi. Zgodovinski vpogled v zavarovalništvo daje učbeniku posebno težo, definiranje institutov in spreminjajoči se podatki napotujejo bralca na ustrezne, največkrat spletne vire. Soavtorji so upoštevali vsa veljavna zakonska in podzakonska pravila, pravni red Evropske unije in svetovne trende zavarovalništva s poudarkom na varstvu zavarovanca kot posameznika, zavarovanca kot potrošnika, njegovih osebnih podatkov, pravice do obveščeniosti o uporabi njegovih podatkov. Upoštevali so tudi vse najnovejše teoretične poglede s posameznih področij. Poleg že znanih institutov zavarovalništva so delo nadgradili z novimi pojmi, ki so neposredno povezani z novimi instituti, zlasti o distribuciji zavarovalnih produktov, solventnostjo, varstvom osebnih podatkov in pozavarovanjem. Poleg teoretičnih vsebuje delo tudi praktične napotke za uporabo splošnih pogojev posameznih vrst zavarovanj in primere uporabe posameznih pravnih norm. Z delom prispevajo k razvoju gospodarskega prava in zavarovalništva kot celote.

Prvo poglavje je namenjeno splošnim vidikom zavarovalnega prava, kot so definicija, obseg in značilnosti zavarovalnega prava, razvoj zavarovalništva in zavarovalnega prava skozi zgodovino in viri slovenskega, evropskega in mednarodnega zavarovalnega prava. V drugem poglavju obravnavajo vprašanja statusnega zavarovalnega prava od ustanavljanja, poslovanja in prenehanja zavarovalnic do nadzora njihovega poslovanja. Podrobno se ukvarjajo z zavarovalnimi vrstami, podskupinami in skupinami, izvajalci zavarovalnih poslov, distribucijo zavarovalnih produktov, upravljanjem tveganj, poslovnimi knjigami, notranjo revizijo, zunanjim revidiranjem, varstvom osebnih podatkov in državnim zavarovalnim nadzorom. Tretje poglavje je namenjeno splošni pravni ureditvi zavarovalne pogodbe po Obligacijskem zakoniku, in sicer temeljnem načelom obligacijskega prava, skupnim pravilom za vsa zavarovanja in posebnim pravilom za premoženjska in osebna zavarovanja. Pohvalni sta tudi podpoglavji o prostovoljnih zdravstvenih zavarovanjih in kolizijah zakonov (v mednarodnem zasebnem pravu). V četrtem poglavju so obravnavana individualna obvezna zavarovanja v prometu, zavarovanja poklicne odgovornosti, zavarovanje kliničnega preizkušanja zdravil, organizacijo potovanj, ekološka zavarovanja in obvezna nezgodna in življenjska zavarovanja. Avtorji opozarjajo na nove oblike obveznih zavarovanj, njihove prednosti in slabosti. Posebno poglavje je peto, kjer razpravljajo o pomorskem zavarovanju kot vrsti transportnega zavarovanja. Skozi prizmo domačega in prevladujočega angleškega prava in prakse natančno pojasnijo pojem in vrste pomorskih zavarovanj, splošna pravila, zavarovanje ladij, zavarovanje tovora, zavarovanje pred odgovornostjo, zavarovanje voznine

in drugih interesov, kreditna zavarovanja in kolizije zakonov. Šesto poglavje je posvečeno letalskim zavarovanjem, pri čemer je še posebej zanimivo podpoglavje o vesoljskih zavarovanjih, o čemer ne govori nobena druga slovenska publikacija, vsaj tako izčrpno ne. V zadnjem poglavju so se lotili pozavarovalnih pogodb, ki jih sklepajo le gospodarske družbe, ne pa tudi posamezniki. Gre praviloma za mednarodne posle, pri katerih gre za zavarovanje zavarovalnic, pri katerih veljajo specifična pravila in raznoliki poslovni običaji. Spoznamo pojem oblike in načine pozavarovanja, zgodovino pozavarovalništva, vire pozavarovalnega prava, pravno opredelitev pozavarovalne pogodbe in njeno sklenitev, bistvene obveznosti strank in alternativne prenose rizikov.

Kot se spodobi za monografijo, je na koncu izjemno obsežen seznam uporabljenih in priporočenih knjig in člankov ter stvarno kazalo.

Delo si zasluži pohvalo tako v metodološkem kot v vsebinskem pogledu, ker daleč presega učbenik, saj na holistični, interdisciplinarni in komparativni način obravnava zavarovalno pravo kot posebej zapleteno pravno panogo. Avtorji so dokazali, da je zapletene pojme mogoče razložiti na preprost in relativno kratek način, kar lahko uspe le nekemu, ki se spozna tako na teorijo kot na prakso.

Zato bodo tudi tretjo, korenito spremenjeno in dopolnjeno izdajo Zavarovalnega prava lahko s pridom uporabljali zlasti dodiplomski in podiplomski študenti ekonomije, prometnih in logističnih znanosti, pomorstva in drugih ved, ki jih zanimajo pravni vidiki zavarovalništva, kakor tudi študenti prava, predavatelji in pravniki, ki se v praksi vsakodnevno ukvarjajo z zavarovalništvom, bodisi v zasebnem ali javnem sektorju, denimo sodniki, odvetniki idr.

prof. dr. Branko Korže

Ljubljana, 10. aprila 2021